

Gevolgen van zestien maanden corona voor het speciaal onderwijs

De inspectie heeft in alle sectoren van het onderwijs een onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van corona. In deze publicatie vindt u de belangrijkste resultaten van het speciaal onderwijs (so). Het onderzoek vond plaats van half mei tot en met half juli 2021. We voerden gesprekken met besturen, schoolleiders, leden van de commissie voor de begeleiding (cvb) en leraren. Leerlingen van het voorlaatste en laatste leerjaar van de geselecteerde scholen vulden een digitale vragenlijst in. Bij elk thema staat een hyperlink naar een onderbouwende tekst op onze website. Daar vindt u ook het technisch rapport met de data, de opzet en de verantwoording van het onderzoek.

Risico's voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen

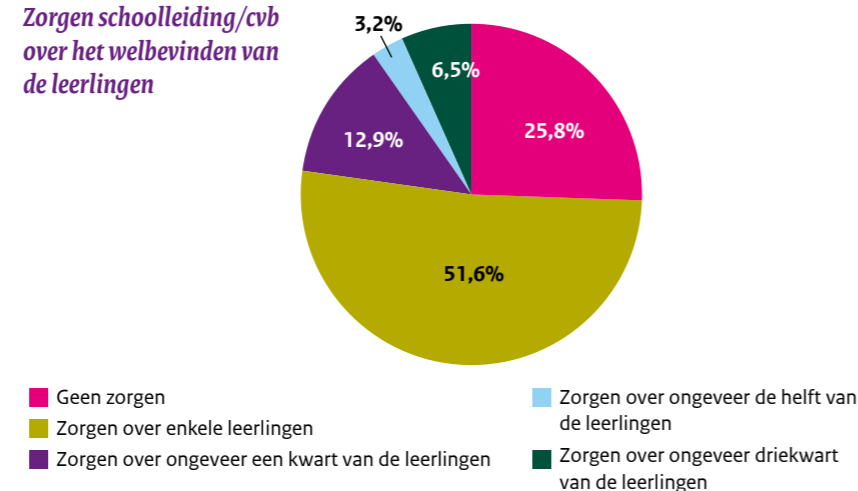
De leerlingen in het so die de inspectie-vragenlijst hebben ingevuld, voelden zich over het algemeen veilig en prettig op school. Dat gevoel was niet veranderd door de coronacrisis. Ze maakten zich niet veel zorgen over de coronacrisis en ervaarden weinig motivatieproblemen.

Een kwart van de schoolleiders en cvb-leden met wie de inspectie gesproken heeft, had geen zorgen over het welbevinden van de leerlingen vanwege corona. De helft van hen was bezorgd over het welbevinden van enkele leerlingen en het overige kwart over dat van meerdere leerlingen. Soms maakten de schoolleiders en cvb-leden zich zelfs zorgen over het welbevinden van driekwart van de leerlingen van hun school. Van de leraren gaf een ruime meerderheid aan zich zorgen te maken over enkele leerlingen in hun groep.

Een groot deel van de leraren, schoolleiders en cvb-leden zag risico's voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Deze risico's waren

volgens hen groter dan die op cognitief gebied. Ze konden de gevolgen voor de langere termijn echter nog moeilijk inschatten. [Lees meer](#)

Zorgen schoolleiding/cvb over het welbevinden van de leerlingen

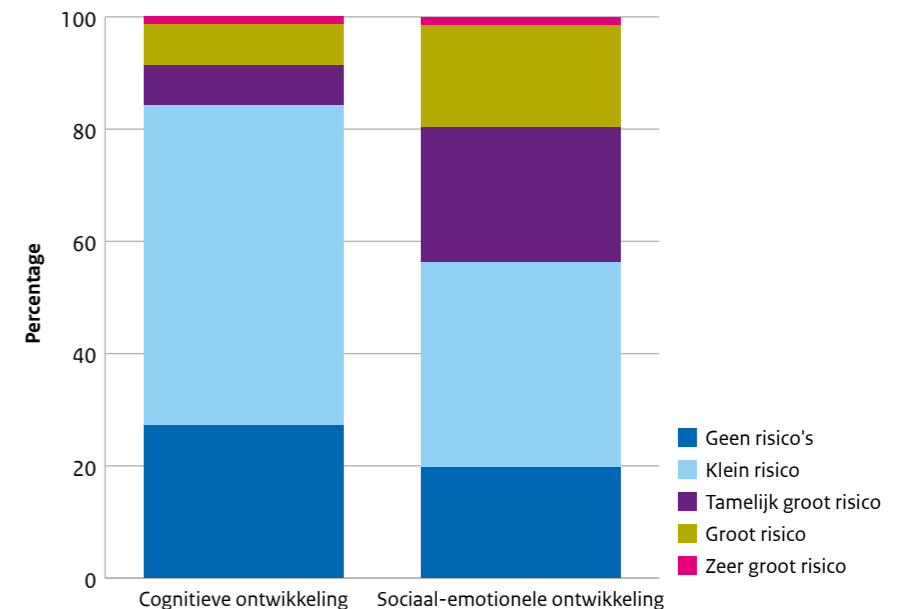
Invloed van corona op de leerprestaties van leerlingen lijkt mee te vallen

Het merendeel van de bevroegde so-leerlingen gaf aan dat hun leerprestaties sinds de coronacrisis niet veranderd zijn. Ze ervaarden weinig leerachterstand en maakten zich daar ook niet veel zorgen over. Bovendien vonden ze dat ze voldoende hulp kregen om eventuele achterstanden in te halen.

Leraren, schoolleiders en cvb-leden constateerden minder risico's op cognitief gebied dan wat betreft de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Desondanks werd de ontwikkeling in de kernvakken als risicovol benoemd. Het ging dan vooral om lezen, maar ook om taal en rekenen. Daarnaast was er sprake van risico's voor de ontwikkeling van leervoorwaarden, vooral wat betreft taakgericht werken, maar ook concentreren en gemotiveerd en zelfstandig werken.

Volgens de leraren waren er ook leerlingen die zich in de afgelopen tijd juist boven verwachting ontwikkeld hadden, zoals

Risico's voor de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen volgens de leraren

kinderen die bij het afstandsonderwijs thuis minder prikkels ervaarden. Ook was een toegenomen betrokkenheid van

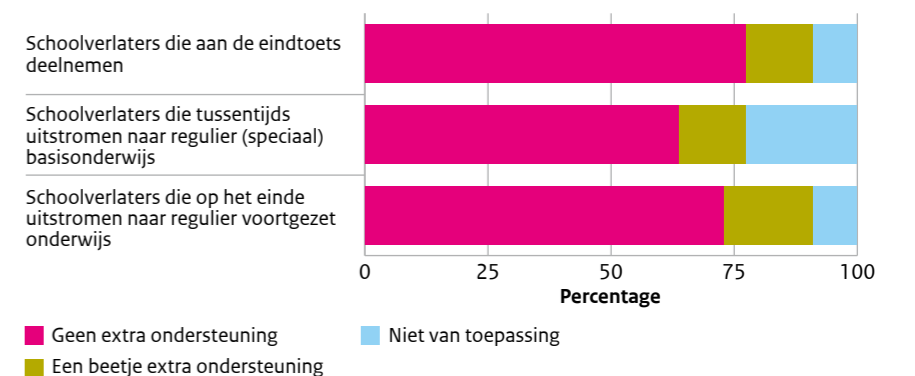
ouders een vaak genoemde verklaring voor deze versnelde ontwikkeling. [Lees meer](#)

Schooltrajecten grotendeels normaal verlopen

Slechts een klein percentage van de bevroegde so-leerlingen gaf aan dat door de coronacrisis de kans om tussentijds of op het einde van de schoolloopbaan naar het regulier onderwijs uit te stromen kleiner geworden was. Ook gaven weinig leerlingen aan dat door de coronacrisis hun schooladvies lager geworden was. Voor bijna driekwart van de leerlingen was het schooladvies gelijk gebleven en voor 17 procent van de leerlingen was het zelfs hoger geworden.

Leraren, schoolleiders en cvb-leden zagen bij de schoolverlaters in de bovenbouw van het speciaal onderwijs over het algemeen weinig aanleiding om vanwege corona extra ondersteuning te bieden. In de meeste gevallen volstond

Extra ondersteuning aan groepen schoolverlaters volgens de schoolleiding/cvb

de normale begeleiding om uitstroom naar voortgezet (speciaal) onderwijs mogelijk te maken en om leerlingen op de eindtoets voor te bereiden.

Slechts enkele schoolleiders en cvb-leden gaven aan aanpassingen in

het plaatsings- en/of bevorderingsbeleid te hebben gedaan. Wel kwam het vaker voor dat een eventuele bijstelling van de ontwikkelingsperspectieven werd uitgesteld.

[Lees meer](#)

Veel organisatorische aanpassingen, die de meeste leerlingen niet willen behouden

De scholen voor speciaal onderwijs deden diverse organisatorische aanpassingen, zoals het gebruik van mondkapjes, looproutes en zelftests. Inhoudelijk gaven leraren vooral extra aandacht aan de kwaliteit van online lesgeven,

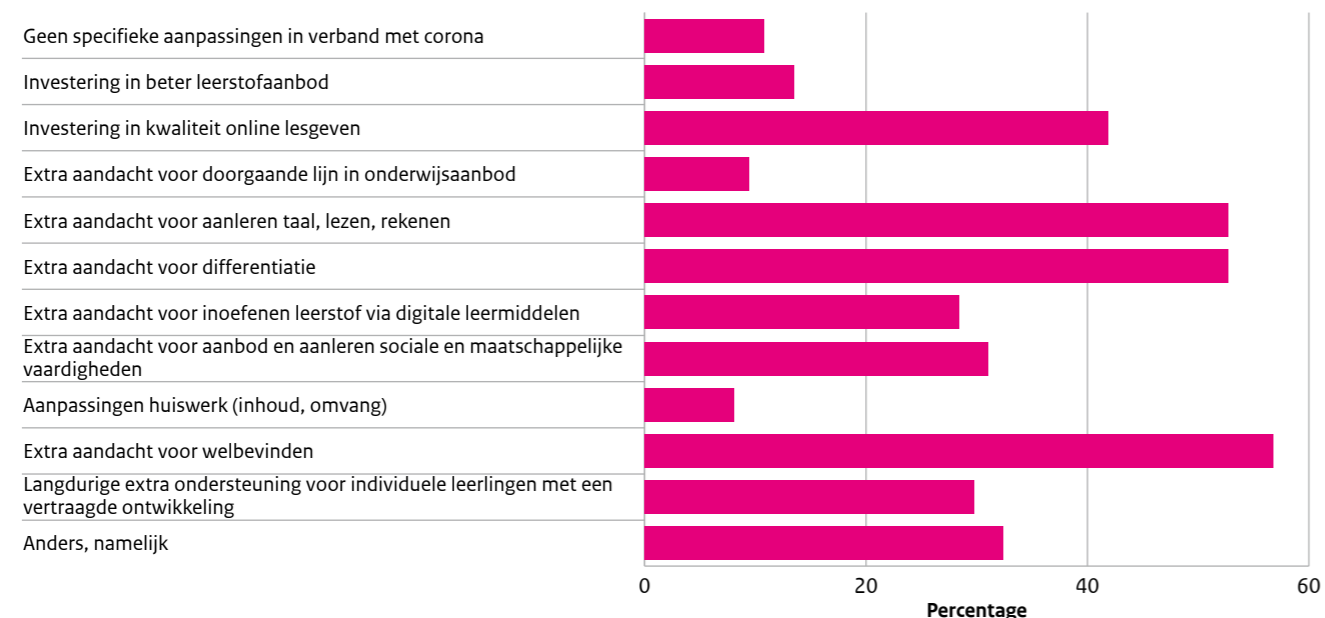
de kernvakken taal, lezen en rekenen, het welbevinden van leerlingen en aan differentiatie. De coronacrisis gaf veel scholen een boost om het onderwijs te digitaliseren.

Volgens de leerlingen troffen hun scholen allerlei maatregelen om het onderwijs goed bij hun onderwijsbehoeften en ontwikkeling te laten aansluiten. Het vaakst noemden zij het beschikbaar stellen van een laptop of tablet, gevolgd

door goede digitale lessen, meer tijd voor toetsen en extra materiaal om de leerstof te oefenen.

Leerlingen gaven hun school gemiddeld een 7,8 voor het onderwijs sinds de coronacrisis. Maar de meeste leerlingen zeiden dat geen van de aanpassingen moest blijven bestaan. Vooral het dragen van mondkapjes, het afstand houden en het handen wassen hebben ze als onprettig ervaren. [Lees meer](#)

Aanpassingen van het onderwijsaanbod en lesgeven in verband met corona volgens leraren

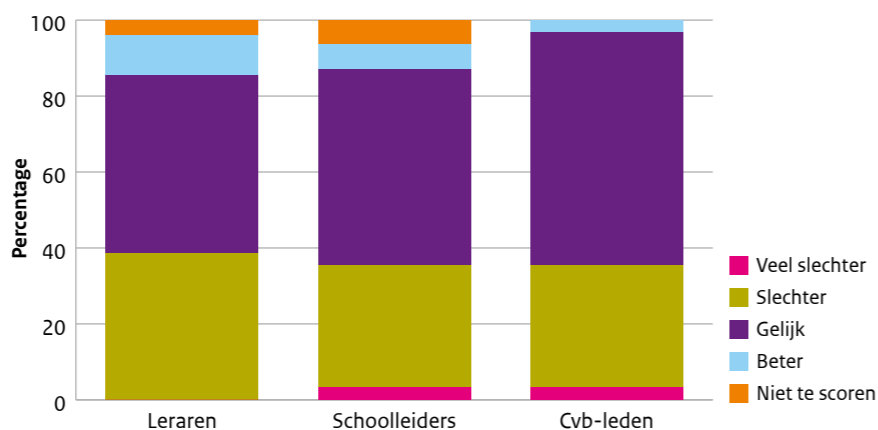

Trots, maar ook moe

Schoolleiders en teamleden van scholen voor speciaal onderwijs hebben alles op alles gezet om het onderwijs te laten doorgaan zonder daarbij een kind uit het oog te verliezen. Dat was een grote opgave. Leraren en schoolleiding/cvb zeiden moe te zijn, maar ook trots op wat er met elkaar bereikt was.

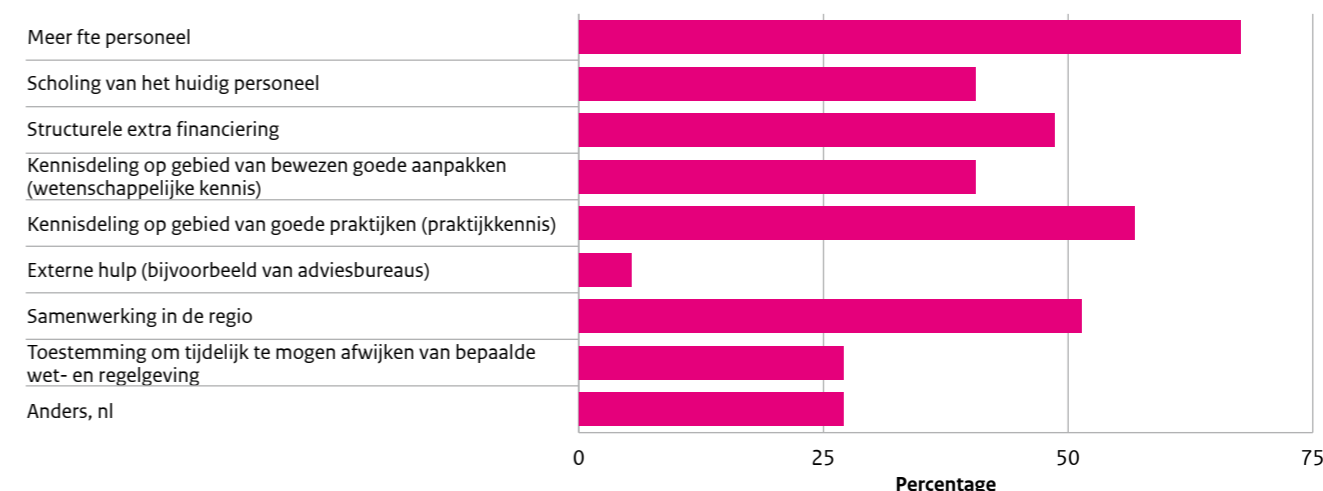
Ruim een derde van de bevroegde so-leraren gaf aan dat hun welbevinden door de coronacrisis was achteruitgegaan. Dat gold ook voor ongeveer een derde van de bevroegde schoolleiders en cvb-leden.

Professioneel welbevinden van leraren, schoolleiders en cvb-leden in vergelijking met situatie van vóór de coronacrisis

Besturen faciliteren en ondersteunen

Voorwaarden voor uitvoering van maatregelen, onder andere voor NP Onderwijs, volgens de besturen

De meeste besturen gaven aan zicht te houden op de gevolgen van de coronacrisis voor de leerlingen. Daarvoor hanteerden ze meestal de werkwijze die ze gewend waren, zoals de periodieke overleggen met schoolleiders.

Maatregelen van de besturen waren vooral gericht op het faciliteren en ondersteunen van de scholen om digitale middelen aan te schaffen en online onderwijs te realiseren.

De meeste besturen stuurden op de uitvoering van de coronarichtlijnen. Het initiatief voor de onderwijsinhoudelijke maatregelen lag vooral bij de schoolleiders. Het viel op dat veel besturen gaandeweg meer inhoudelijk betrokken raakten, omdat scholen schoolscans moesten maken en aanvragen moesten doen in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs (NP Onderwijs).

Net als de schoolleiders ervaren besturen knelpunten door een te hoge werkdruk en stressverschijnselen bij het personeel op de scholen. Bovendien zeiden ze voor de uitvoering van de nog te nemen maatregelen meer personeel, structurele extra financiering en kennisdeling op het gebied van goede praktijken nodig te hebben. [Lees meer](#)

Op de vraag wat leraren nodig hadden om hun werk goed te kunnen blijven doen, gaf de meerderheid aan de aandacht van de schoolleiding voor hun welbevinden belangrijk te vinden. Ze zeiden die aandacht ook te krijgen. De impact van

corona op het welbevinden van het personeel verschilde sterk tussen scholen. Bij sommige scholen waren er veel coronabesmettingen en zieke leerlingen en collega's, op andere scholen speelde dat veel minder.

De schoolleiders maakten zich zorgen over het welbevinden van een beperkte groep leraren. Daarnaast vonden zij de werkdruk en stressverschijnselen bij het personeel zorgelijk, ook voor de langere termijn. [Lees meer](#)

Colofon

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden vanaf de website van de Inspectie van het Onderwijs.

www.onderwijsinspectie.nl

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs | oktober 2021